

Szczałki drapieżników sprzed 240 mln lat znaleziono w Miedarach

10 grudnia 2023

Polscy naukowcy odkryli szczątki ponad tysiąca okazów wymarłych zwierząt sprzed ok. 240 mln lat. Wśród nich są kości nieznanego do tej pory nauce gada.

W Miedarach koło Tarnowskich Gór (Górny Śląsk) zespół naukowców z Wydziału Biologii Uniwersytetu Warszawskiego i Instytutu Paleobiologii PAN dokonał wyjątkowego odkrycia. Badacze natrafili na warstwy, w których znajduje się wyjątkowo dużo kości zwierząt sprzed ok. 240 milionów lat. „Prace wykopaliskowe prowadzimy na terenie opuszczonego wyrobiska dawnej cegielni. Warstwy czerwonych i zielonych mułowców, które eksplorujemy, są datowane na środkowy trias. To o tyle istotny moment w dziejach życia na Ziemi, że powstało wtedy wiele grup zwierząt, na przykład ssaki, jaszczurki i dinozaury. W Miedarach w gminie Zbrostawice zapisana jest właśnie ta przełomowa chwila z prahistorii naszej planety” – poinformował na wtorkowej konferencji prasowej w Warszawie dr Łukasz Czepiński z Instytutu Paleobiologii PAN, współautor badania. Artykuł na temat efektów prac w Miedarach ukazał się w magazynie „Journal of Vertebrate Paleontology” (10.1080/02724634.2023.2265445).

Śląskie odkrycie to „wydarzenie na skalę światową”, jak mówi dr Czepiński. I wyjaśnia, że stanowiska ze środkowego triasu są bardzo rzadkie. Najbliższe miejsca ze skamieniałościami podobnego wieku są oddalone od Miedar o setki kilometrów. Naukowcy z UW i PAN prowadzą prace w tym miejscu od dekady i wydobyli już tysiące kości.

W okresie środkowego triasu Ziemia wyglądała zupełnie inaczej

niż dzisiaj. Wszystkie lądy były połączone w jeden superkontynent, Pangeę. W jej wschodniej części Ocean Tetydy tworzył olbrzymią zatokę. Miejsce, które dziś eksplorują badacze w Miedarach, było położone w jej południowej części. Na to rozległe obniżenie terenu morze wlewało się i wycofywało kilka razy, w cyklach liczących wiele tysięcy lat. „Zwierzęta, które znajdujemy w Miedarach, są pogrzebane w osadach pochodzenia morskiego. Kości znajdują się w warstwach o miąższości ok. jednego metra” – uściśla Wojciech Pawlak z Wydziału Biologii Uniwersytetu Warszawskiego, jeden z autorów publikacji.

Wśród organizmów, których szczątki odkryto na Śląsku, są cztery gatunki niewielkich rekinów (m.in. *Acrodus* i *Polycrodus*), niektóre z rogami i kolcami przy płetwach. W mułowcach badacze znaleźli też skamieniałości ryb kostnoszkieletowych, m.in. metrowej długości *Saurichthysa* o lancetowatym ciele. Na stanowisku stwierdzono też występowanie kości przypominającego krokodyla płaza *Mastodonsaura* o długości 6 metrów, a także rybożernego gada *Tanystropheusa* – podobnej wielkości, który miał wyjątkowo długą szyję zbudowaną z 13 kręgów. Jego szczątki nagromadzone są w Miedarach w niespotykanej nigdzie indziej na świecie ilości. „Na podstawie składu gatunkowego tego zespołu wydaje się nam, że mamy do czynienia z bardzo szczególnym środowiskiem, rzadko identyfikowanym w zapisie kopalnym. Zatoka nie miała zasolenia typowego ani dla zbiorników słodkowodnych, ani dla słonych. Pod tym względem była prawdopodobnie zbliżona do dzisiejszego Bałtyku” – tłumaczy Wojciech Pawlak.

W sumie naukowcy UW i PAN odkryli skamieniałości 24 gatunków ryb, płazów i gadów. Jednym z najcenniejszych znalezisk z Miedar są kości tajemniczego, opancerzonego krewniaka dinozaurów i krokodyli. „Wciąż zbieramy skamieniałości tego zwierzęcia; wiele wskazuje na to, że są to rozproszone kości jednego osobnika. Liczymy na to, że w kolejnych latach znajdziemy bardziej konkretne szczątki, na przykład czaszkę.

Jednak już wiemy, że to nowy rodzaj gada, którego obecności nie stwierdzono nigdzie indziej na świecie” – mówi PAP dr Czepiński. „Obfitość kości w tych warstwach jest bardzo duża, a szczątki są doskonale, trójwymiarowo zachowane. Chociaż odkryte tam zwierzęta są w większości znane nauce, to stanowisko w Miedarach dostarcza materiału, który pozwoli nam poznać je dużo lepiej. Dzięki niespotykanej ilości skamielin będziemy mogli prowadzić tam prace terenowe jeszcze przez długie lata. Naszym marzeniem jest, by te szczątki znalazły się na stałych ekspozycjach w Warszawie i w Miedarach” – opowiada Pawlak.

Autorstwo: Anna Bugajska (PAP)

Źródło: NaukawPolsce.pl